

VLAAMSE COMMISSIE ONROEREND ERFGOED

ADVIES VCOE 2015|038 VAN 20 AUGUSTUS 2015

OVER DE ADVIESVRAAG VAN MINISTER GEERT BOURGEOIS VAN 30 JUNI 2015 OVER DE VOORLOPIGE BESCHERMING ALS MONUMENT VAN DE WONING GOFFAERTS MET STADSTUIN IN LEUVEN

De Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, rechtsgeldig samengesteld, brengt op 20 augustus 2015 volgende advies uit:

1. Op 30 juni 2015 ontving de VCOE een adviesvraag van Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering en minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed betreffende de voorlopige bescherming als monument van de Woning Goffaerts met stadstuin, Kapucijnenvoer 22, 3000 Leuven. De bescherming gebeurt op basis van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.

Op 5 juli 2015 werd de woning Goffaerts omwille van hoogdringendheid voorlopig beschermd als monument en werd voorbijgegaan aan de verplichte adviesvraag aan de VCOE. In uitvoering van artikel 6.1.8 wordt de VCOE alsnog om advies gevraagd. Met dit advies, vastgesteld op 20 augustus 2015, komt de VCOE tegemoet aan de vooropgestelde adviestermijn van 60 dagen.

2. De commissie spreekt zich in voorliggend advies uit over volgende documenten die de commissie ontving in het kader van de adviesvraag over de voorlopige bescherming als monument van de woning Goffaerts in Leuven: (a) het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van de woning Goffaerts met stadstuin en de bijhorende bijlagen, (b) de fotoregistratie, (c) het afbakeningsplan en (d) het inhoudelijk dossier met omgevingsplan.

Het beschermingsdossier bevat geen lijst met de cultuuroederen die integrerend deel uitmaken van het beschermd goed, in het bijzonder de bijhorende uitrusting en de decoratieve elementen.

3. De woning werd zonder voorafgaande adviesvraag voorlopig beschermd omwille van hoogdringendheid. De commissie stelt vast dat de motivatie die daartoe is opgenomen in het ministerieel besluit te beperkt is: *“Gelet op de imminente bedreiging die op de woning Goffaerts met tuin rust en de daardoor dringende noodzakelijkheid van de bescherming...”*.

De commissie meent dat de toepassing van artikel 6.1.8 van het onroerenderfgoeddecreet beperkt dient te zijn tot uitzonderlijke situaties. De commissie vraagt daarom de ‘imminente bedreiging’ verder te verduidelijken en de motivatie voor de ‘hoogdringendheid’ beter te onderbouwen.

4. De commissie erkent de erfgoedwaarde van de woning en vindt het positief dat de woning en de stadstuin als één geheel worden beschermd en opgenomen in het ministerieel besluit.

De commissie ondersteunt artikel 1 van het ministerieel besluit waarin vastgelegd wordt dat de woning Goffaerts met tuin wordt beschermd als monument wegens de historische, architecturale, artistieke en esthetische waarde. De commissie staat tevens positief ten aanzien van de voorgestelde afbakening van het beschermd monument zoals vastgesteld op het bijgevoegd plan van het ministerieel besluit.

De commissie vraagt in artikel 1 te verwijzen naar de fotoregistratie in bijlage bij het besluit.

5. Artikel 2 van het ministerieel besluit verwijst naar de historische, architecturale, artistieke en esthetische waarden die de bescherming verantwoorden en beschrijft uitvoerig de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen die de woning typeren.

De beschrijving heeft aandacht voor het exterieur van de half vrijstaande woning, de later toegevoegde uitbouw, de aan de woning palende steekboogvormige poort en tuinmuur, de tuin, de planindeling en het interieur.

De beschrijving van de tuin wijst op een aantal specifieke elementen: *“een vermoedelijk uit de jaren 1950 daterende padenstructuur en rozenboog”, “resten van een oude, mogelijk nog oorspronkelijke beplanting met karakteristieke vegetaties en merkwaardige bomen, waaronder een monumentale witte paardenkastanje, een esdoorn, een gekandelaarde linde aan de straatzijde, een blauwe atlasceder, taxus, hulst en grootbladige buxus.”*

Volgens het inhoudelijk dossier worden alleen de witte paardenkastanje en esdoorn aangeduid als *“oudere, mogelijk nog oorspronkelijke beplanting.”* De overige beplanting (linde, blauwe atlasceder, linde aan de straatzijde) behoren tot de recentere aanplant. De padenstructuur, alsook de taxus, hulst en buxus worden niet beschreven in het inhoudelijk dossier. Het is dan ook niet wenselijk deze erfgoedelementen op te nemen in het besluit.

De commissie vraagt de waarde van de aanwezige beplanting en structurelementen verder te onderzoeken en te motiveren en in functie van de resultaten de beschrijving aan te passen.

6. De beheersdoelstellingen zijn opgenomen in artikel 3 van het beschermingsbesluit. De bescherming beoogt 1° het behoud van het gebouwde erfgoed, 2° het behoud van de tuin als tuin, 3° het bewaren van de typologie van de half vrijstaande woning en de intrinsieke verbondenheid tussen de woning en de omliggende stadstuin.

De commissie ondersteunt de doelstellingen, maar formuleert enkele voorstellen ter verduidelijking van artikel 3:

- Met betrekking tot het behoud van de tuin wordt gewezen op enerzijds het behoud van de monumentale bomen en anderzijds een deskundig onderhoud van de boom-, struik- en kruidlaag. De commissie vraagt hier te specificeren welke bomen als ‘monumentale bomen’ worden beschouwd.¹ Verder is het onduidelijk of met deze doelstelling wordt gestreefd naar het integrale behoud van de tuin (zowel de bomen, als de struik- en kruidlaag). De commissie vraagt de beheersdoelstellingen voor de tuin maximaal af te stemmen op de waardevolle erfgoedelementen. Daarbij moet tevens rekening gehouden worden met de opmerkingen geformuleerd onder paragraaf 5 van dit advies.
 - Wat betreft de typologie van de woning en de verbondenheid tussen woning en tuin wordt gewezen op *“het vrije zicht op woning en tuin vanuit de straat – als esthetische baken in de Kapucijnenvoer”*. De commissie vraagt deze beheersdoelstelling af te stemmen op de beschrijving van de esthetische waarde zoals opgenomen in het ministerieel besluit. Daarin wordt onder meer verwezen naar de specifieke erfgoedelementen die bijdragen aan de contextwaarde en *“esthetische waarde binnen het straatbeeld van de Kapucijnenvoer.”* Het betreft meer bepaald: de bakstenen tuinmuur, de overhangende linde en de witte paardenkastanje achteraan in de tuin.
7. De commissie vindt het positief dat het beschermingsbesluit in artikel 4 uitvoerig ingaat op de bijzondere voorschriften tot instandhouding en onderhoud van het te beschermen monument. De voorgestelde voorschriften worden door de commissie ondersteund.
 8. In artikel 5 van het beschermingsbesluit wordt een overzicht gegeven van de toelatingsplichtige handelingen. Daarbij wordt een opdeling gemaakt tussen de percelen opgenomen in de bescherming, het interieur en de tuin.

Bij de opmaak van de specifieke toelatingsplichtige handelingen wordt geput uit art. 6.2.4 en art.

¹ In het besluit wordt bij de beknopte wetenschappelijke samenvatting van de esthetische waarde de witte paardenkastanje benoemd als ‘monumentaal’. Verder is er in het besluit geen differentiatie aangebracht.

6.2.8. van het onroerendergoedbesluit. Voor de tuin zijn een heel aantal omgevingswerken toelatingsplichtig zoals onder meer het aanleggen, structureel of fundamenteel wijzigen of verwijderen van verhardingen en paden, het vellen of beschadigen van bomen en struiken en het structureel wijzigen van de tuinaanleg. De commissie vraagt deze bepalingen af te stemmen op de bedenkingen die de commissie formuleerde onder paragraaf 5 m.b.t. de waardevolle erfgoedelementen in de tuin.

9. Tot slot wenst de commissie een aantal opmerkingen te formuleren bij het inhoudelijk dossier.

De commissie vraagt een verdere wetenschappelijke onderbouwing van het inhoudelijke dossier. Daarbij kan gewezen worden op het gebrek aan referenties, maar ook op de vele formuleringen die de argumentatie niet steeds ten goede komen: *“werden wellicht ontworpen door”*; *“Daarnaast zijn er argumenten om aan te nemen dat...”*; *“het is evenmin uitgesloten dat...”*.

In het inhoudelijke dossier (p.3) wordt aangegeven dat de noordelijke gevel van de woning Goffaerts een blinde muur is. Het is onduidelijk of het een wachtgevel betreft. Zowel in het beschermingsbesluit als in het inhoudelijk dossier wordt meermaals verwezen naar de woning als een ‘halfvrijstaande woning’. De commissie merkt op dat de woning is ‘opgevat als’ of ‘de typologie heeft van’ een halfvrijstaande woning, maar dat het in de praktijk een vrijstaande woning betreft.

In het inhoudelijke dossier wordt alleen voor Parrein en de architect Helleputte aangetoond dat zij banden hadden met de Belgische Boerenbond. De link van Goffaerts met de Katholieke Beweging wordt verder niet aangetoond in het inhoudelijk dossier. De commissie vraagt de beknopte wetenschappelijke beschrijving van de historische waarde in het besluit af te stemmen op het inhoudelijk dossier.

In het inhoudelijk dossier (p. 13) is sprake van ‘veronderstelt’; de commissie stelt om dit te vervangen door ‘betreft ondermeer’. En ten slotte vraagt de commissie - ten aanzien van de beheersvisie inzake het behoud van de neogotische architectuur - om ook waardevolle ingrepen die gebeurd zijn in een latere fase mee te nemen in de behoudsdoelstelling.

10. Op basis van bovenstaande opmerkingen geeft de commissie een gunstig advies voor de voorlopige bescherming van woning Goffaerts.

Namens de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed,

Michiel Deweydt
Voorzitter